

บทความวิชาการ

**ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลผ่านการเรียนการสอนออนไลน์
ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19**

**พิไลพร สุขเจริญ, ประ.ด., จุฬาลักษณ์ แก้วสุก, พย.ม., สุนันทา ลักขณัติกุล, พย.ม.,
เสาวพฤกษ์ ข้วยยก, พย.ม., ศิมาภรณ์ พวงสุวรรณ, วท.ม., สุพัตรา ลักษณะจันทร์, กศ.ม.
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**

Received: December 24, 2020 Revised: February 10, 2021 Accepted: April 7, 2021

บทคัดย่อ

จากการที่สังคมในปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ระบบการศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาพยาบาล เพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมือนการเรียนรู้ในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นวิธีการหนึ่งที่อาจารย์พยาบาลนำมาใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้ บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อถอดบทเรียนจากประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลต่อการเรียนออนไลน์ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และวิเคราะห์เนื้อหาได้ข้อมูล 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ความวิตกกังวลและเครียดต่อการเรียนออนไลน์ 2) สัมพันธภาพระหว่างผู้สอน และผู้เรียนลดลงจากการเรียนออนไลน์ 3) สัญญาณอินเทอร์เน็ต

และสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ออนไลน์ และ 4) การพัฒนาสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมแรงจิตใจในการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลจากการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างจากการเรียนปกติ ข้อค้นพบที่ได้นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์โดยการเสริมสร้างสมรรถนะผู้สอนด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ และทักษะการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ รวมถึง การสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์แก่ผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระบบการศึกษาพยาบาล, แรงจูงใจ, ประสบการณ์การเรียน, การเรียนการสอนออนไลน์, นักศึกษาพยาบาล

ACADEMIC ARTICLE

Lessons Learned from Nursing Students' Experience in Online Learning During The Outbreak of The 2019 Novel Coronavirus Disease (Covid-19)

**Pilaiporn Sukcharoen, Ph.D., Chulalak Kaewsuk, MNS., Sunanta Lukthitikul, MNS.,
Saowapruek Choyyok, MNS., Simaporn Puangsuwan, M.S., Supattra Laksanajan, M.Ed.**

Faculty of Nursing, Suratthani Rajabhat University

ABSTRACT

Like every nation in the world, Thailand faced the challenge of staying connected when faced with the challenges of the COVID-19 epidemic. The nursing education system, like many others, was forced to adapt its teaching methods to enable effective learning to continue. Online teaching was widely adopted; this is a system in which nursing instructors organized learning and teaching processes for nursing students that were delivered via the internet. The aim of this article is to explore the lessons learned from nursing students' experiences of online teaching during the COVID-19 epidemic through group discussions and content analysis. Four issues were uncovered by this analysis: 1) anxiety and stress resulted from online study, 2) relationships levels between teachers and students were reduced by use of the online platform, 3) the Internet signal strength

and surrounding environment each had significant effect during online teaching sessions, and 4) the development of media and learning activities to encourage motivation in online teaching is essential to the academic achievement of nursing students during online teaching, which was not different from normal teaching. This result has led to development of improved online teaching skills and has created the need for nursing instructor competencies in use of multimedia online, including provision of learning resources to learners in order for those learners to be satisfied with the learning experience and to achieve effective self-learning.

KEYWORDS: nursing education system, motivation, the experiences of studying, online learning, nursing student

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังแพร่กระจายไปทั่วโลกตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน¹ ทำให้ระบบสาธารณสุข บุคลากรทางการแพทย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขในประเทศไทยต้องเตรียมรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยเชื้อโควิด 19 เป็นเชื้อไวรัสที่สามารถกระจายได้ตามอากาศ สามารถติดต่อกันได้จากการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย²⁻⁵ และปัจจุบันยังไม่มียาที่มีประสิทธิภาพในการรักษาเชื้อโควิด 19 ให้หายขาด อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในระบบการศึกษาพยาบาลถือเป็นบริบทการศึกษาที่มีเอกลักษณ์โดยนักศึกษาพยาบาลมีหน้าที่ขึ้นฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพ⁶ ทั้งนี้ เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ผู้บริหารของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสม

การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จึงมุ่งเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในองค์ความรู้ทางการพยาบาลผ่านห้องเรียนออนไลน์ที่มีลักษณะเสมือนห้องเรียนจริง⁷⁻¹² อาทิ การเรียนผ่านโปรแกรมสนทนาออนไลน์ (โปรแกรม zoom cloud meeting) เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลรู้สึกที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นเรียนจริง พร้อมทั้งเลื่อนระยะเวลาการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อรอให้สถานการณ์คลี่คลาย และป้องกันไม่ให้นักศึกษาพยาบาลเสี่ยงต่อการเข้าไปดูแลผู้ป่วยโรคโควิด 19 โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ใช้จะมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สาย เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์พยาบาลเสมือนการเรียนในชั้นเรียนจริง ประกอบด้วยการสร้างห้องเรียนออนไลน์โดยใช้ระบบ Google classroom หรือระบบบริหารจัดการเรียนรู้ผ่านระบบ E-learning รวมถึง การบันทึก VDO และบันทึกเสียงการสอนผ่านโปรแกรม Power point โปรแกรม Loom และโปรแกรม OBS และการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ผ่านแบบทดสอบออนไลน์

สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการ ได้แก่ อาจารย์พยาบาลระบุโปรแกรมสนทนาออนไลน์ที่ใช้ และกำหนดเวลาเปิดปิดชั้นเรียนออนไลน์ตามวัน และเวลาที่กำหนดไว้ในตารางเรียน นักศึกษาพยาบาลเตรียมอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ เตรียมสถานที่เรียนที่มีความเงียบสงบ การดำเนินการ ได้แก่ เมื่อถึงกำหนดเวลาเรียน อาจารย์พยาบาลส่งสัญญาณภาพ และเสียงไปที่ผู้เรียน นักศึกษาพยาบาลเข้าห้องเรียนตามโปรแกรมสนทนาออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเสมือนการเรียนรู้อันในชั้นเรียนจริง^{8,11,13-14} ทั้งนี้ นักศึกษาพยาบาลสามารถย้อนกลับไปดูคลิปวิดีโอที่ผู้สอนบันทึกไว้ในระบบได้ และด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ทางการพยาบาลเพิ่มขึ้น¹⁵ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วัดจากคะแนนสอบของหน่วยการเรียนรู้เดียวกันระหว่างการเรียนในชั้นเรียนจริง และชั้นเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน^{9,13} แต่สิ่งที่แตกต่าง คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นหลัก¹² การเรียนการสอนออนไลน์จึงเป็นวิธีแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อาจารย์พยาบาลสามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่กระทบต่อระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความรู้ เกิดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสอดคล้องกับมาตรฐานของวิชาชีพและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา^{15,16}

นอกจากนี้ จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้มีรูปแบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล พบว่า แม้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีส่วนทำให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งผลกระทบต่อผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนที่ขาดสมรรถนะด้านการเรียนการสอนออนไลน์ต้องใช้ระยะเวลาในการเพิ่มทักษะการสอน และการจัดเตรียมสื่อ การสอน และผลกระทบต่อผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการเตรียมอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ และเกิดแรงจูงใจในการเรียนลดลง อาจารย์พยาบาลจึงควรพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2563 ที่ได้รับการเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลา 2 เดือน ต่อ 1 ภาคการศึกษา โดยภายหลังการเรียนออนไลน์เสร็จสิ้น ผู้เขียนสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 13 คน เพื่อตอบทเรียนจากประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาลสามารถนำข้อค้นพบไปใช้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อเพิ่มสมรรถนะและทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในบริบทการศึกษาพยาบาล

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหา และเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้เรียน เป็นการสร้างรอยต่อจากห้องเรียนสู่การเรียนรู้ในบริบทจริงผ่านช่องทางสื่อสาร และผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และโลกออนไลน์ เพื่อเป็นตัวผลักดันสำคัญในการสร้างแรงจูงใจสำคัญในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน^{4,8} โดยเฉพาะการเรียนการสอนทางการพยาบาลภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนควบคุมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ใด ณ เวลาใดก็ได้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง¹² เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนศึกษาทบทวนบทเรียนและเนื้อหาย้อนหลังได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา¹⁰⁻¹²

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษาพยาบาลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สาย ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ห้องเรียนออนไลน์ ได้แก่ ห้องเรียนออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Google classroom เป็นการใช้ระบบ Google เพื่อเปิดห้องเรียนออนไลน์ มีรูปแบบการใช้งานที่สะดวก ผู้สอนสามารถสร้างชั้นเรียน มอบหมาย

การบ้าน และรายงานได้รวดเร็ว ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานของชั้นเรียน และแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างอิสระทั้งจากคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ และระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (learning management system) ผ่านระบบ E-Learning เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนสามารถเข้ามาสร้างวิชาเรียนได้ด้วยตนเอง ได้แก่ การสร้างเนื้อหาสาระวิชา และการส่งข้อมูลให้แก่ผู้เรียน อาทิ เอกสารประกอบการเรียน และงานที่มอบหมายให้ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเข้าในชั้นเรียนเพื่อดูรายละเอียดของรายวิชา และประกาศต่างๆ รวมถึงการส่งรายงาน การบ้าน และแบบทดสอบต่างๆ ซึ่งถือเป็นเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้สอน และผู้เรียนอีกรูปแบบหนึ่ง

ส่วนที่ 2 โปรแกรมสนทนาออนไลน์ ได้แก่ โปรแกรม Zoom cloud meeting เป็นระบบที่สามารถดึงผู้เรียนเข้าห้องเรียนออนไลน์ได้ 100 คน มีการส่งสัญญาณทั้งภาพ และเสียงของทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพื่อสนทนาโต้ตอบกันได้ทันที ทั้งนี้ สามารถนำเสนอเอกสารต่างๆ เช่น Power-point, Word หรือ PDF ผ่านหน้าจอของอาจารย์ผู้สอน สามารถบันทึกวิดีโอการสอนไปพร้อมกันในขณะสอน และใช้ได้ทั้งในระบบคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ¹⁰⁻¹² โปรแกรม Cisco WebEx เป็นระบบที่สามารถดึงผู้เรียนเข้าร่วมห้องเรียนออนไลน์ได้ 1,000 คน สามารถกำหนดเวลาการประชุมได้โดยอัตโนมัติทั้งวิดีโอภาพและเสียง และผู้เรียนสามารถใช้ฟังก์ชันในการแชร์วิดีโอ ภาพนิ่ง และเขียน Whiteboard เพื่อวาดไอเดียให้คนที่ร่วมประชุมอยู่ได้เห็นความคิดเห็น¹⁰⁻¹² และโปรแกรม Google hangouts meet เป็นระบบที่สามารถดึงผู้เรียนเข้าร่วมห้องเรียนออนไลน์ได้ 250 คน สามารถเชื่อมต่อโปรแกรมผ่านบัญชี Google เพื่อสื่อสารกับผู้เรียนได้ทั้งแบบเดี่ยว และกลุ่ม และสามารถแชร์โลเคชั่นปัจจุบันให้ผู้อื่นรับรู้ได้¹²

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19^{7,10-11} โดยอาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลไม่ต้องเดินทางมาเรียนที่คณะพยาบาลศาสตร์

ทั้งยังช่วยเพิ่มสมรรถนะและทักษะให้แก่ผู้สอนในด้านการใช้เทคโนโลยี และสื่อมัลติมีเดียที่ทันสมัยร่วมด้วย อาจารย์พยาบาลจึงควรพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางการพยาบาลให้เหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดแรงจูงใจในการเรียน เกิดการรู้คิดที่ดี และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

ถอดบทเรียนผ่านประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการเรียนออนไลน์

ในการถอดบทเรียนผ่านประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการเรียนออนไลน์ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อทำความเข้าใจความเข้าใจมุมมอง และการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลขณะเรียนออนไลน์ และเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์ให้ดีขึ้น โดยภายหลังการเรียนการสอนออนไลน์เสร็จสิ้น ผู้เขียนในฐานะอาจารย์พยาบาล และผู้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 13 คน เพื่อทราบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์ และทราบข้อควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ถือเป็นข้อมูลที่ผ่านการอภิปรายโต้ตอบกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์การเรียนออนไลน์โดยตรง ซึ่งมั่นใจได้ในความถูกต้องตรงประเด็น มีความน่าเชื่อถือ และมีความหลากหลายของข้อมูล ผู้เขียนจึงได้นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลผ่านการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อทราบข้อค้นพบ และแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น สำหรับผลลัพธ์การถอดบทเรียนในที่นี้ ผู้เขียนนำเสนอองค์ความรู้จากการสนทนากลุ่มกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 13 คน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความวิตกกังวล และเครียดต่อการเรียนออนไลน์ จากการที่คณะพยาบาลศาสตร์ต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ นักศึกษาพยาบาลทุกคนจำเป็นต้องเรียนองค์ความรู้ภาคทฤษฎีผ่านการเรียนออนไลน์

เป็นหลัก และต้องปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้สถานการณ์คลี่คลายจึงจะขึ้นฝึกตามปกติ จากข้อมูลข้างต้น นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เมื่อเกิดการรับรู้ว่าตนเองมีความจำเป็นต้องเรียนออนไลน์ในทุกรายวิชาของสาขาพยาบาลศาสตร์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น คือ ความวิตกกังวล ตื่นเต้น และกลัวต่อการเรียนออนไลน์ เนื่องจากขาดประสบการณ์ และทักษะในการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ พบข้อมูลเพิ่มเติมว่า นักศึกษาพยาบาลบางส่วนมักวิตกกังวล และเครียดต่อการเรียนออนไลน์ เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า องค์ความรู้ทางการพยาบาลมีเนื้อหาที่ซับซ้อน และเข้าใจได้ยาก เมื่อต้องเรียนรู้เนื้อหา ผ่านการเรียนออนไลน์จึงนำไปสู่ความไม่เข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง เท่ากับการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง รวมถึง นักศึกษาพยาบาลบางส่วนมักรู้สึกเครียด เมื่อยล้า และขาดสมาธิในการเรียน เนื่องจากการเรียนผ่านหน้าจอเป็นระยะเวลานาน อาจารย์พยาบาลจึงควรมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อลดความวิตกกังวล และความเครียดต่อการเรียน และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

“กังวลและไม่พร้อมสำหรับการเรียนแบบออนไลน์ คือ กังวลว่าจะเรียนแตกต่างกับในห้องเรียนเยอะไหม กังวลว่าสัญญาณอาจจะไม่ดีเท่าที่ควร และกลัวว่าจะไม่เข้าใจเหมือนเรียนที่ห้อง กลัวว่าเรียนแล้วจะตามไม่ทัน” (ทรายนิล นามสมมุติ)

“รู้สึกว่าการเรียนออนไลน์ทำให้ความอยากเรียนลดลง เนื่องจากอาจจะเกิดอาการเบื่อที่ใช้เวลาในการเรียนนานสำหรับการนั่งจ้องจอคอมพิวเตอร์ผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดอาการล้าอีกด้วย แต่ก็มีส่วนดีตรงที่ว่า เราจะเลือกเรียนที่ไหนเวลาใดก็ได้ที่เราสะดวก และสามารถกลับมาย้อนดูได้อีกรอบถ้าหากยังไม่เข้าใจ” (มานี นามสมมุติ)

ประเด็นที่ 2 สัมพันธภาพระหว่างผู้สอน และผู้เรียนลดลงจากการเรียนออนไลน์ จากการที่นักศึกษาพยาบาลต้องเรียนภาคทฤษฎีผ่านการเรียนออนไลน์ นักศึกษาพยาบาลทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนออนไลน์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นหลัก นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่จึงรับรู้ว่าการเรียนออนไลน์ส่งผลทำให้สัมพันธภาพ

ระหว่างอาจารย์ และนักศึกษาพยาบาลลดลง โดยให้ข้อมูลว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนต้องดำเนินการผ่านคอมพิวเตอร์ อาจารย์ไม่สามารถกระตุ้นนักศึกษาพยาบาลได้ทั่วถึงเท่ากับการเรียนในชั้นเรียน และอาจส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนลดลง ขาดความใส่ใจในบทเรียน และขาดแรงจูงใจในการเรียน อาจารย์พยาบาลจึงควรพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เน้นการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

“มีสัมพันธภาพลดลง เนื่องจากเวลาสอนเมื่อขณะอาจารย์ถามก็ไม่ค่อยมีใครตอบ ทำให้การสื่อสารระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาลดลง” (มานี นามสมมุติ)

“เหมือนกับว่าอาจารย์อัด VDO และบันทึกเสียงการสอนให้ดู คือเราไม่ชอบแบบบันทึกเสียง ผ่าน VDO ที่เห็นหน้าอาจารย์ คือเหมือนว่าเราไม่ได้ทำกิจกรรมกับอาจารย์และเพื่อน” (กิ่งแก้ว นามสมมุติ)

ประเด็นที่ 3 สัญญาณอินเทอร์เน็ต และสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อการเรียนออนไลน์ จากการที่นักศึกษาพยาบาลต้องเรียนออนไลน์ นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า สัญญาณอินเทอร์เน็ต และสิ่งแวดล้อมระหว่างเรียนส่งผลกระทบต่อการเรียนออนไลน์ หากสถานที่เรียนออนไลน์มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ดี และสิ่งแวดล้อมเงียบสงบ และเป็นส่วนตัว นักศึกษาพยาบาลจะเกิดสมาธิในการเรียนในทางตรงข้าม หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร และมีสิ่งรบกวนขณะเรียน อาจทำให้ขาดสมาธิในการเรียน และทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนนั้น สัญญาณอินเทอร์เน็ตและสิ่งแวดล้อมระหว่างเรียนจึงส่งผลโดยตรงต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์พยาบาลจึงควรให้คำแนะนำในด้านการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนออนไลน์แก่ผู้เรียน เพื่อสร้างความพร้อมในการเรียนออนไลน์แก่ผู้เรียน

“ในการเรียนออนไลน์ทำให้มีข้อจำกัดมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสัญญาณอินเทอร์เน็ต ไฟดับ เสียงรบกวน สภาพแวดล้อมของที่บ้าน แล้วถ้าสัญญาณอินเทอร์เน็ตหลุด ทำให้คนหลุดจากส่วนนั้นได้” (พัชรี นามสมมุติ)

“ที่บ้านไม่มี wifi แล้วก็ต้องใช้สัญญาณโทรศัพท์

เรียนออนไลน์ แล้วพอใช้สัญญาณจากโทรศัพท์มือถือคือสัญญาณไม่เสถียร ขาดๆ หายๆ” (น้ำหวาน นามสมมุติ)

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ จากการที่อาจารย์พยาบาลต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค โควิด 19 และอาจารย์พยาบาลต้องเตรียมสื่อการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อกระตุ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนรู้แนวใหม่ที่ตนเองไม่มีประสบการณ์ โดยช่วงเริ่มต้นของการเรียนออนไลน์ นักศึกษาพยาบาลบางส่วน ไม่มีวิธีการปรับตัวต่อการเรียนออนไลน์ และรู้สึกสับสน แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป นักศึกษาพยาบาลเกิดการรับรู้ว่าการเรียนออนไลน์เป็นสิ่งที่ดี และมีคุณค่า โดยเฉพาะด้านการทบทวนบทเรียนด้วยตนเองจากการศึกษาคลิปวิดีโอย้อนหลังที่อาจารย์บันทึกไว้ แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาพยาบาลยังคงต้องการให้อาจารย์ผู้สอนได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อย่างต่อเนื่อง อาทิ แบบทดสอบออนไลน์ การเล่นเกมสื่อนออนไลน์ เพื่อดึงดูดความสนใจ และสร้างแรงจูงใจในการเรียน อาจารย์พยาบาลจึงควรพัฒนาสมรรถนะและทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยี และการใช้สื่อมัลติมีเดียที่ทันสมัย เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้น่าสนใจ และทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

“อยากให้มียุทธศาสตร์การสอนที่สร้างความตื่นเต้น และช่วยกระตุ้นให้น่าสนใจ แล้วก็ปรับปรุงให้งานและเนื้อหาในการเรียนเหมาะสมกับเวลา” (ทองฟ้า นามสมมุติ)

“อยากให้อาจารย์บันทึกคลิปการสอนไว้ทุกครั้ง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทบทวน แล้วก็มีการสรุปเนื้อหาในการเรียนแต่ละหน่วยทำให้นักศึกษาได้ทบทวนอีกครั้งจากการเรียนออนไลน์” (พัชรี นามสมมุติ)

แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาพยาบาลยังค้นพบข้อดีของการเรียนออนไลน์ ได้แก่ การที่นักศึกษาพยาบาลสามารถเข้าไปทบทวนบทเรียนด้วยตนเองจากคลิปวิดีโอที่อาจารย์บันทึกไว้ในระบบ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่า กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดสถานที่ การมีส่วน

ทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นซึ่งไม่แตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนจริง รวมถึง การที่นักศึกษาพยาบาลไม่ต้องเดินทางมาเรียนในชั้นเรียนจริงถือเป็นสิ่งที่ดี มีส่วนช่วยให้นักศึกษาพยาบาลและครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ และลดโอกาสเสี่ยงของการสัมผัส หรือการติดเชื้อโควิด 19 ด้วย ดังนั้น การเรียนการสอนออนไลน์จึงเป็นวิธีการเรียนการสอนที่สำคัญในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อาจารย์พยาบาลและผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ และควรวางแผนทางพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้สอน และผู้เรียน

สรุป

การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ระบบการศึกษาพยาบาลได้นำมาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาลภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยเป็นการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับการเรียนในชั้นจริง โดยเมื่อนักศึกษาพยาบาลได้มีประสบการณ์การเรียนออนไลน์จึงทำให้ค้นพบมุมมองที่หลากหลายต่อการเรียนออนไลน์ ข้อดี ได้แก่ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ ทุกสถานที่ และทุกเวลา และผู้เรียนสามารถเข้าไปทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา และข้อควรระวัง ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ทางการพยาบาลลดลง และการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ลดลง อาจารย์พยาบาลจึงควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ การแบ่งเนื้อหา และระยะเวลาการสอนในแต่ละบทที่ไม่นานเกิน 3 ชม. เพื่อลดความเหนื่อยล้าของผู้เรียน ควรเพิ่มสมรรถนะและทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และควรประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนภายหลังการสอนแต่ละบทเสร็จสิ้น เพื่อทราบปัญหาและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเกิดแรงจูงใจในการเรียน และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์

ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการเรียนการ

สอนออนไลน์ โดยมี 3 ด้าน ดังนี้ ด้านอาจารย์พยาบาล ได้แก่ การเพิ่มสมรรถนะ และทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเฉพาะด้านทักษะการสอนออนไลน์ การผลิตสื่อออนไลน์ และการใช้สื่อมัลติมีเดีย ในการเสริมสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และเกิดความสนุกในการเรียน และการสนับสนุนทรัพยากร และสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่อาจารย์พยาบาล ได้แก่ Tablet และระบบ Wi-fi ที่มีเสถียรภาพภายในหน่วยงานการศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และสามารถเข้าถึงระบบออนไลน์ และโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านนักศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนทรัพยากร และสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นในการเรียนออนไลน์ เช่น การจัดซื้อ E-book และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์ รวมถึง การแนะนำวิธีการใช้ห้องเรียนออนไลน์ หรือวิธีการใช้โปรแกรมสนทนาออนไลน์แก่นักศึกษาพยาบาล จะอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการมีระบบยืม-คืนอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก, Tablet รวมถึง การแจก Sim ฟรี เพื่อการศึกษา เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายของนักศึกษาพยาบาลและผู้ปกครอง รวมถึงการติดตามมุมมองด้านการรับรู้ และความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการเรียนออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น อาทิ ความวิตกกังวล ความเครียด เป็นต้น โดยหากพบว่านักศึกษาพยาบาลคนใดมีปัญหาเกิดขึ้น อาจารย์พยาบาลสามารถแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้อย่างทันทั่วถึง และด้านหน่วยงานการศึกษาพยาบาล หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการศึกษาพยาบาล ควรมีแนวทางพัฒนาแผนกลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบบออนไลน์ทั้งในด้านการเรียนรู้ภาคทฤษฎีร่วมกับภาคปฏิบัติ และควรพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางการพยาบาลแบบออนไลน์ที่ทันสมัยต่อไปทั้งในสภาวะปกติ และภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ผลประโยชน์ทับซ้อน: ไม่มี

แหล่งเงินทุนสนับสนุน: ไม่มี

เอกสารอ้างอิง

- Nathanial P, Heyden L. Crisis management: framework and principles with applications to CoVid-19 [Internet]. 2020 [2020 Mar 27; cited 2020 Oct 31]. Available from: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID3560259_code865831.pdf?abstractid=3560259&mirid=1
- Ministry of Public Health. The new coronavirus [Internet]. 2020 [cited 2020 October 20]. Available from: <https://www.doh.go.th/Portals/1/Documents/1600/coronavirus/NovelCoronavirusFactSheet-Thai.pdf>.
- Philips L. Coping with the (ongoing) stress of Covid 19. Counseling Today [Internet]. 202 [cited 2020 Oct 31]; 2020 May 21(Features). Available form: <https://ct.counseling.org/2020/05/coping-with-the-ongoing-stress-of-covid-19/>
- Bahramnia M, Ramak N, Sangani A. The role of perceived mental stress in the health of suspected cases of COVID-19. J Mil Med 2020;22(2):115-21.
- Shammi M, Bodrud-Doza M, Towfiqul Islam ARM, Rahman MM. COVID-19 andemic, socioeconomic crisis and human stress in resource-limited settings: a case from Bangladesh. Heliyon [Internet]. 2020 [cited 2020 Oct 2020]; 6(5):e04063. Available form: <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2405-8440%2820%2930907-5>
- Nantasene S, Wongwiset S, Sukcharoen P, Techangkul L. Development of learning and teaching process for nursing students at Suandusit University. Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal 2018;10(2):166-79.
- Jin X. Application of computer in online teaching of professional courses. iJET 2020; 15(19):53-65.
- Perrotta K. A reflective study of online faculty teaching experiences in higher education. Journal of effective teaching in higher education 2020;3(1):50-66.
- Shreaves D, Ching YH, Uribe-Florez L, Trespalacios J. Faculty perceptions of online teaching at a Midsized Liberal Arts University. Online Learning Journal 2020;24(3):106-27.
- Tiejun Z. Empirical research on the application of online teaching in Chinese Colleges and Universities under the situation of novel coronavirus pneumonia prevention and control. iJET 2020;15(11):119-36.
- Zheng J. Analysis of online teaching mode and effect of computer network under large-scale users. iJET 2020;15(20):182-93.
- Zhang J, Bakeman M, Flaherty PT, Johnson A, Schreihans C, Addae HM, et al. Management students' perceptions of online teaching quality. E-Journal of Business Education & Scholarship of Teaching 2020;14(2):33-52.
- Chooa U, Deawwanich S, Sirathananon T, Phibunnithikasem P, Juthamanee S. Study the satisfaction using the zoom cloud meeting application tutorial in midwifery practicum. Mahasarakham Hospital Journal 2019;16(1):176-82.
- Adulyatham T. Cloud meeting-telemedicine with medical personnel in the COVID-19. Journal of the Department of Medicine Services 2020;45(2):5-7.
- Sukcharoen P, Polruk P, Petchsuk R. The enhancement of happiness in studying of the nursing students using an appreciative inquiry process. Journal of Nursing and Education 2020;13(1):58-70.
- Bundasak T, Chaowiang K, Jungasem N, Rojana S, Thainkumsri K. Affecting factors on nursing student-s anxiety while practicing in intensive care unit. J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2017;34:6-16.